

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра соціології та філософії

Затверджено на засіданні кафедри соціології та філософії

завідувач кафедри Л.В. Афанасьєва
протокол № 2 від 02.09.2024 р.

Робоча програм ОК **МЕТОДИ АНАЛІЗУ КІЛЬКІСНОЇ СОЦІОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ**

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Методи аналізу кількісної соціологічної інформації <i>Обов'язковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Назва спеціальності	054 Соціологія
Назва освітньої програми	Соціологія
Рік викладання /Семестр	2024-2025 6 семестр
Викладач	Букрєєва Ірина Вікторівна, кан.філософських наук, доцент
Посилання на профайл викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=TcSCL3wAAAAJ&hl
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	0960944825 irina.bukreeva@ukr.net
Сторінка освітнього компонента на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/ Онлайн- консультації: щосереди з 15:00 до 16:00.

АНОТАЦІЯ

Освітня компонента «Методи аналізу кількісної соціологічної інформації» є важливим елементом підготовки фахівців у сфері соціології, що забезпечує опанування сучасних методів кількісного аналізу соціологічних даних. Дисципліна спрямована на формування компетентностей у застосуванні статистичних методів для обробки та інтерпретації соціологічної інформації, що дозволяє робити науково обґрунтовані висновки.

Під час навчання студенти ознайомляться з:

1. основними методами описової статистики, включаючи розрахунок середніх величин, дисперсії та стандартного відхилення;
2. методами кореляційного та регресійного аналізу для виявлення взаємозв'язків між соціальними показниками;
3. методами факторного та кластерного аналізу для дослідження структурних зв'язків та групування даних;
4. сучасними програмними засобами для обробки та аналізу кількісної соціологічної інформації, такими як SPSS, **Statistica** та **Excel**.

Дисципліна сприяє розвитку аналітичного мислення, формуванню навичок критичного аналізу та підготовці студентів до проведення кількісних соціологічних досліджень.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета: формування та поглиблення знань студентів щодо сучасних методів аналізу кількісної соціологічної інформації, а також засвоєння способів організації, обробки та інтерпретації кількісних даних у соціологічних дослідженнях. Розвиток компетенцій у застосуванні статистичних методів аналізу соціологічної інформації, використання спеціалізованого програмного забезпечення для аналізу даних. Студенти мають опанувати відповідними першоджерелами, набуті навичок критичного аналізу даних, ознайомитися з сучасними соціологічними підходами до кількісного аналізу та навчитися представляти результати досліджень у вигляді аналітичних звітів і наукових доповідей.

Завдання:

- Засвоїти основні етапи розвитку методів аналізу кількісної соціологічної інформації та їх застосування в сучасних дослідженнях.
- Усвідомити значення валідності, надійності та репрезентативності даних у кількісних дослідженнях.
- Ознайомитися з основними статистичними методами аналізу соціологічних даних, такими як кореляційний аналіз, факторний аналіз, регресійний аналіз тощо.
- Вивчити способи побудови та перевірки гіпотез у соціологічних дослідженнях.
- Опанувати базові методи візуалізації соціологічних даних для їх ефективного представлення та інтерпретації.
- Навчитися працювати з програмним забезпеченням для аналізу кількісних даних (SPSS тощо).
- Оволодіти методами обробки великих масивів соціологічної інформації та принципами роботи з відкритими даними.
- Вміти застосовувати методи аналізу кількісних даних для розв'язання конкретних соціологічних завдань.
- Оволодіти навичками аргументованої презентації та захисту власних дослідницьких підходів у соціологічних дослідженнях.
- Аналізувати актуальні проблеми обробки та інтерпретації кількісної соціологічної інформації у сучасній науці.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК03. Здатність працювати в команді.
- ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

- СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в громадянському суспільстві України та в світовій спільноті в цілому.
- СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.
- СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців
- СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та доброчесності.
- СК09. Здатність аналізувати суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.
- СК10. Здатність вільно орієнтуватися у базових та альтернативних типах вибіркового соціологічного дослідження.
- СК11. Здатність використання базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних, отриманих в ході проведення соціологічного дослідження.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

- РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.
- РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.
- РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів й базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних.
- РН11. Використовувати базові та альтернативні типи вибіркового соціологічного дослідження.
- РН12. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.

- РН13. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога
- РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.
- РН 15. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.

SOFT-SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

- Здатність критично оцінювати отримані дані.
- Вміння розпізнавати закономірності та тренди в соціологічних дослідженнях.
- Побудова логічних висновків на основі кількісних даних.
- Вміння оцінювати достовірність інформації та уникати когнітивних упереджень
- Аналіз і перевірка гіпотез у соціологічних дослідженнях.
- Формування висновків на основі статистичних методів та соціологічних опитувань.
- Використання кількісних методів у прогнозуванні соціальних явищ.
- Точність при зборі, обробці та інтерпретації даних.
- Запобігання помилкам у статистичних розрахунках.

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Семінарське заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин денна форма	16	30	74	120/ 4 кр.

Підсумковий контроль – 4 семестр залік, 5 семестр іспит

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Під час занять вітається активне включення здобувачів в обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань, створюється творчий простір для формування практичних умінь і навичок, дотримується студентоцентрований підхід до здобувачів. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак

академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://academiq.org.ua/pro-proekt/>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин денна форма				Кількість годин заочна форма				Рекомендована література
	Л	сз	Ср	всього	л	пр	ср	всього	
<i>4 Семестр</i>									
Тема 1. Методи статистичного аналізу в соціологічних дослідженнях	2	2	4	10					
Тема 2. Регресійний аналіз у соціології		2	4	6					
Тема. 3 Факторний аналіз: основи та застосування	2	2	6	10					
Тема 4. Кластерний аналіз у соціальних науках		2	6	8					
Тема. 5. Аналіз соціальних мереж: методологія та інструменти	2	2	6	10					
Тема 6. Візуалізація кількісних даних у соціологічних дослідженнях	2	2	6	10					
<i>5 Семестр</i>									
Тема 7. Байєсівські методи у кількісній соціології		2	6	8					
Тема 8. Лонгітюдні дослідження та аналіз панельних даних		2	6	8					
Тема 9. Структурне моделювання та латентні змінні	2	2	6	10					
Тема 10. Машинне навчання у соціологічному аналізі	2	2	6	10					
Тема 11. Текстовий аналіз та робота з великими даними	2	2	6	10					
Тема 12. Експериментальні методи в соціології	2	4	6	12					
Тема 13. Робота з соціологічними базами даних та автоматизація аналізу		4	6	10					
Разом	16	30	74	120					

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Методи статистичного аналізу в соціологічних дослідженнях

Основні поняття та роль статистичного аналізу в соціології. Описова та інферентна статистика. Центральні тенденції (середнє, медіана, мода) та міри варіації (дисперсія, стандартне відхилення). Статистичні гіпотези та критерії їх перевірки. Вибір статистичних методів залежно від типу змінних. Інтерпретація результатів статистичних тестів у соціологічному контексті.

Тема 2. Регресійний аналіз у соціології

Поняття регресійного аналізу. Лінійна регресія та її соціологічне застосування. Множинна регресія: побудова, інтерпретація коефіцієнтів, перевірка припущень. Проблема мультиколінеарності та її виявлення. Стандартизовані коефіцієнти. Нелінійні моделі. Використання регресійного аналізу для прогнозування соціальних явищ. Приклади застосування регресійного аналізу у соціологічних дослідженнях.

Тема 3. Факторний аналіз: основи та застосування

Поняття латентних змінних. Основи факторного аналізу: мета, передумови та алгоритм. Метод головних компонент і метод головних осей. Вибір кількості факторів. Обертання факторів: варімакс, промакс. Інтерпретація факторних навантажень. Приклади застосування факторного аналізу у соціології для виявлення структурних характеристик установок, цінностей та мотивацій.

Тема 4. Кластерний аналіз у соціальних науках

Суть кластерного аналізу. Мета кластеризації у соціології — сегментація груп населення. Основні методи кластерного аналізу: ієрархічний, k-середніх, двоетапний. Вибір метрики схожості (евклідова, Манхеттенська відстань). Визначення оптимальної кількості кластерів. Інтерпретація результатів кластеризації. Приклади кластерного аналізу в дослідженнях споживачів, електоральної поведінки, стилів життя.

Тема 5. Аналіз соціальних мереж: методологія та інструменти

Соціальні мережі як об'єкт аналізу. Основні поняття: вузол, зв'язок, ступінь, центричність, щільність, клік, компоненти. Методи збору даних для аналізу соціальних мереж. Візуалізація мереж. Статистичні індикатори мереж. Інструменти для аналізу соціальних мереж. Приклади аналізу соціальних мереж у соціологічних дослідженнях (наприклад, мережі довіри, інформаційні потоки, онлайн-взаємодії).

Тема 6. Візуалізація кількісних даних у соціологічних дослідженнях

Значення візуалізації у соціології. Основні типи графіків: гістограми, стовпчасті діаграми, кругові діаграми, графіки розсіювання. Інструменти для візуалізації. Вимоги до естетики та читабельності графіків. Інтерпретація графічного представлення даних. Приклади ефективної візуалізації у соціологічних дослідженнях.

Тема 7. Байєсівські методи у кількісній соціології

Основи байєсівського підходу: апіорна і апостеріорна ймовірність. Порівняння частотного та байєсівського підходів у соціології. Приклади використання: оцінка моделей, оновлення знань на основі нових даних. Простий байєсівський висновок. Байєсівська регресія.

Інструменти для байєсівського аналізу. Приклади застосування в емпіричних соціологічних дослідженнях.

Тема 8. Лонгітюдні дослідження та аналіз панельних даних

Поняття панельного та лонгітюдного дослідження. Види панельних досліджень: фіксовані панелі, повторювані перетини. Проблема втрати респондентів (attrition). Методи аналізу панельних даних: фіксовані ефекти, випадкові ефекти.

Стратегії аналізу змін у часі. Приклади використання лонгітюдних даних у вивченні динаміки соціальних процесів (наприклад, мобільності, політичної поведінки).

Тема 9. Структурне моделювання та латентні змінні

Модель SEM (Structural Equation Modeling) як поєднання факторного і регресійного аналізів. Поняття латентних змінних і шляхових моделей. Кроки побудови SEM: побудова теоретичної моделі, специфікація, оцінювання, тестування моделі.

Оцінка відповідності моделі. Інструменти для побудови SEM. Приклади застосування в дослідженнях освітніх траєкторій, задоволеності життям, цінностей.

Тема 10. Машинне навчання у соціологічному аналізі

Поняття машинного навчання. Супервізоване та несупервізоване навчання. Класифікація, регресія, кластери, дерева рішень, random forest, support vector machines. Навчання моделей на соціологічних даних. Перехресна валідація. Переобучення (overfitting) і способи його уникнення. Приклади використання: передбачення голосування, автоматизована обробка анкет, моделювання поведінки споживачів.

Тема 11. Текстовий аналіз та робота з великими даними

Обробка неструктурованих даних: текстів, соціальних медіа, форумів. Основи текстового аналізу: токенізація, стемінг, лематизація. Частотний аналіз, n-грам, словникові підходи. Методики змістовного аналізу: тематичне моделювання (LDA), класифікація текстів, аналіз настрою. Робота з великими обсягами даних (Big Data) у соціології.

Тема 12. Експериментальні методи в соціології

Експеримент як метод верифікації причинно-наслідкових зв'язків. Види експериментів: лабораторні, польові, природні. Контрольна та експериментальна групи. Рандомізація. Квазіексперименти. Етичні аспекти експериментальних досліджень. Приклади соціологічних експериментів у вивченні упереджень, довіри, впливу медіа.

Тема 13. Робота з соціологічними базами даних та автоматизація аналізу

Публічні соціологічні бази даних: ESS, WVS, ISSP, Pew, Eurobarometer. Пошук, завантаження, структурування даних. Основи роботи з CSV, Excel, SPSS, Stata, R. Автоматизація рутинного аналізу: скрипти, пакетні обробки, reproducible research. Приклади використання реплікованих досліджень. Візуалізація і публікація результатів через інтерактивні платформи (Shiny, Observable).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	КЕЙС-ЗАВДАННЯ/АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ
2	ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ/КРИТИЧНО-МИСЛЕННЄВЕ ЗАВДАННЯ
3	ПРОЄКТНЕ ЗАВДАННЯ/ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ

КЕЙС-ЗАВДАННЯ

1	 КЕЙС: Дослідницька група соціологів отримала дані опитування щодо задоволеності життям серед 5000 респондентів у різних регіонах країни. Дані містять інформацію про рівень доходу, освіту, сімейний стан, місце проживання та рівень фізичної активності. Завдання: 1. Які статистичні методи варто використати для аналізу цих даних? 2. Як можна перевірити наявність статистично значущих відмінностей у рівні задоволеності життям між різними групами респондентів? 3. Як інтерпретувати отримані результати для формулювання соціальних рекомендацій?
2	 КЕЙС: Ваша соціологічна компанія проводить дослідження впливу рівня освіти на розмір доходу. Ви маєте набір даних, у якому є змінні: вік, стать, рівень освіти (шкільна, вища, аспірантура), досвід роботи, регіон проживання та середньомісячний дохід. Завдання: 1. Яку регресійну модель варто використати для оцінки впливу рівня освіти на дохід? 2. Як перевірити, чи модель є статистично значущою? 3. Які висновки можна зробити на основі отриманих коефіцієнтів регресії?
3	 КЕЙС: Ви працюєте у дослідницькій організації, яка аналізує фактори, що визначають політичні погляди громадян. Ви маєте результати опитування, що включають 20 питань про ставлення до різних соціальних, економічних і політичних питань (наприклад, податки, міграція, державне регулювання). Завдання: 1. Як за допомогою факторного аналізу можна визначити основні групи поглядів? 2. Які критерії використовуються для визначення кількості факторів? 3. Як можна інтерпретувати фактори та використати отримані результати для подальших досліджень?

4	✧ КЕЙС: Міжнародна організація досліджує рівень довіри населення до уряду в різних країнах. У вас є дані про 10 000 респондентів із різних регіонів, які включають показники економічного становища, рівень освіти, політичні уподобання та оцінку довіри до уряду за 10-бальною шкалою. Завдання: 1. Як кластерний аналіз може допомогти виявити групи країн із подібними характеристиками? 2. Який метод кластеризації варто застосувати (ієрархічний, k-means тощо) і чому? 3. Як можна використати результати для прогнозування змін у суспільній довірі?
5	✧ КЕЙС: Ви досліджуєте, як у соціальних мережах поширюється інформація про екологічні проблеми. У вас є дані про взаємодії між 5000 користувачами Twitter (лайки, ретвіти, коментарі) та про впливові акаунти, які генерують найбільшу кількість взаємодій. Завдання: 1. Які ключові метрики аналізу соціальних мереж (наприклад, центральність вузлів) варто використовувати? 2. Як можна визначити лідерів думок у цій мережі? 3. Як можна візуалізувати структуру взаємодій між користувачами та які висновки зробити на основі отриманих результатів?
6	Ви отримали дані про рівень задоволеності життям у різних вікових групах населення країни. Потрібно підготувати аналітичний звіт для широкої аудиторії, який буде зрозумілим навіть людям без спеціальної підготовки. Завдання: 1. Які типи графіків чи діаграм найкраще підійдуть для представлення даних? 2. Як слід оформити візуалізацію, щоб вона була зрозумілою та не вводила в оману? 3. Які програми або інструменти можна використати для створення якісної візуалізації (Excel, SPSS тощо)?

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Тема 1: Методи статистичного аналізу в соціологічних дослідженнях Творче завдання: Створіть інфографіку або плакат, який пояснює складні статистичні методи простою мовою. • Оберіть 3-4 найпоширеніші методи (наприклад, середнє, медіана, стандартне відхилення, кореляція). • Використайте реальні або вигадані приклади, які легко зрозуміти (наприклад, аналіз оцінок студентів або рейтингу фільмів). • Додайте візуалізації – графіки, діаграми, порівняльні таблиці.
Тема 2. Регресійний аналіз у соціології Творче завдання: Розробіть короткий анімаційний ролик або інтерактивну презентацію, яка демонструє, як працює регресійний аналіз у реальному житті.

- Візьміть життєву ситуацію, наприклад: «Як рівень освіти впливає на зарплату?» - Поясніть концепцію залежної та незалежних змінних. - Додайте візуальні елементи (схеми, графіки, приклади з життя).
Тема 3. Факторний аналіз: основи та застосування Творче завдання: Створіть модель "портрета людини" на основі факторного аналізу. - Оберіть певну сферу (наприклад, політичні погляди, стиль життя, звички споживачів). - Проаналізуйте, які приховані фактори формують поведінку людей у цій сфері. - Оформіть результати у вигляді «профілів» людей: наприклад, «Консерватор», «Прогресист», «Реаліст».
Тема 4. Кластерний аналіз у соціальних науках Творче завдання: Створіть візуалізацію у вигляді карти або схеми, яка показує, як групуються різні соціальні групи за певними характеристиками. - Візьміть реальну проблему, наприклад: «Групи споживачів кави» або «Типи користувачів соцмереж». - Розбийте їх на кластери та поясніть відмінності між ними. - Використайте кольорову схему, стрілки, іконки для наочності.
Тема 5. Аналіз соціальних мереж: методологія та інструменти Творче завдання: Запропонуйте модель поширення інформації у соціальних мережах у вигляді історії або коміксу. - Виберіть актуальну тему (наприклад, «Як фейкові новини стають вірусними?»). - Покажіть, як інформація передається через взаємодії (лайки, репости, коментарі). - Використайте персонажів, які демонструють різні ролі в мережі (інфлюенсери, скептики, активісти).
Тема 6. Візуалізація кількісних даних у соціологічних дослідженнях Творче завдання: Створіть серію постів у соціальних мережах або сторіз, які наочно пояснюють соціологічні дані. - Оберіть тему (наприклад, «Як змінюється довіра до уряду?» або «Чи справді покоління Z менше дивиться ТБ?»). - Використайте цікаві візуалізації (анімовані GIF, каруселі в Instagram, інтерактивні діаграми). - Напишіть пояснення, щоб привернути увагу аудиторії.

ПРОЄКТНЕ ЗАВДАННЯ

Тема 1: Методи статистичного аналізу в соціологічних дослідженнях Проект: "Соціальні тренди у цифрах" Завдання: Проведіть аналіз певного соціального явища, використовуючи статистичні методи. - Оберіть тему (наприклад, "Задоволеність студентів дистанційною освітою" або "Вплив соцмереж на політичні погляди"). - Зберіть дані (опитування, відкриті бази даних). - Використайте основні статистичні методи (середнє значення, кореляцію, варіацію). - Оформіть результати у вигляді звіту, інфографіки або відеопрезентації
--

Тема 2. Регресійний аналіз у соціології Проект: "Прогнозування соціальної поведінки" Завдання: Використати регресійний аналіз для прогнозування певного соціального явища. • Виберіть тему (наприклад, "Що впливає на рівень щастя серед молоді?" або "Чинники, що визначають успішність кар'єри"). • Знайдіть або зберіть необхідні дані. • Побудуйте регресійну модель у SPSS. • Візуалізуйте результати та підготуйте коротке пояснення.
Тема 3. Факторний аналіз: основи та застосування Проект: "Що формує суспільну думку?" Завдання: провести факторний аналіз даних з соціологічного опитування. • Виберіть тему (наприклад, "Фактори, що впливають на екологічну свідомість"). • Використайте реальні або змодельовані дані. • Визначте ключові приховані фактори. • Оформіть результати у вигляді презентації або звіту.
Тема 4. Кластерний аналіз у соціальних науках Проект: "Типологія соціальних груп" Завдання: провести кластерний аналіз та визначити основні групи в суспільстві. • Оберіть тему (наприклад, "Типи споживачів онлайн-курсів" або "Сегменти політичних уподобань"). • Використайте Excel для кластеризації. • Візуалізуйте групи та поясніть їх відмінності.
Тема 5. Аналіз соціальних мереж: методологія та інструменти Проект: "Модель поширення інформації в онлайн-просторі" Завдання: змодельовати, як інформація поширюється в соціальних мережах. • Оберіть тему (наприклад: «Поширення екологічних ініціатив у TikTok» або «Як поширюються чутки під час виборів?»). • Складіть умовну соціальну мережу з різними типами користувачів (інфлюенсери, пересічні користувачі, скептики тощо). • Визначте сценарій поширення: хто ініціює, хто підтримує, хто блокує. • Візуалізуйте мережу (у вигляді графа в PowerPoint, Google Drawings або навіть вручну). • Поясніть, як змінюється охоплення залежно від дій окремих акторів.
Тема 6. Візуалізація кількісних даних у соціологічних дослідженнях Проект: "Соціологія у візуальному форматі" Завдання: перетворити сухі дані на зрозумілі, візуально привабливі повідомлення для широкої аудиторії. • Оберіть тему (наприклад: «Які теми найбільше турбують молодь у 2020–2025 роках?» або «Рівень задоволеності життям у різних регіонах України»). • Знайдіть або змодельуйте набір соціологічних даних (можна з відкритих джерел: KMIC, Razumkov Centre, дослідження Євробарометра тощо). • Створіть 3–5 візуальних слайдів/постів (у форматі Instagram-каруселі, сторіз або інфографіки).

- Пояснить кожну візуалізацію зрозумілою мовою, ніби пояснюєте це підписникам у соцмережах.
- Оцініть, які форми подачі краще працюють для привернення уваги та запам'ятовування.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Тема 7. Байєсівські методи у кількісній соціології

Аналітичне завдання:

Завдання: Проведіть аналіз певного соціального явища, використовуючи статистичні методи.

Порівняй результати оцінки одного й того ж соціального параметру (наприклад, рівень довіри до уряду) за класичним і байєсівським підходами. Проаналізуй, як змінюється інтерпретація даних залежно від обраної моделі. Зроби висновки про переваги та обмеження байєсівського аналізу у соціології.

Тема 8. Лонгітюдні дослідження та аналіз панельних даних

Аналітичне завдання:

Проаналізуй динаміку змін у ставленні до вакцинації протягом трьох хвиль опитування. Побудуй таблицю змін і візуалізуй динаміку для різних вікових груп. Зроби висновки про стійкість/нестійкість соціальних уявлень у часі.

Тема 9. Структурне моделювання та латентні змінні

Аналітичне завдання:

Використовуючи умовні дані, проаналізуй вплив латентного чинника “соціальна тривожність” на готовність брати участь у протестах. Побудуй концептуальну модель (у вигляді схеми), опиши змінні та взаємозв'язки. Зроби висновок про можливість використання структурного моделювання в дослідженні прихованих змінних.

Тема 10. Машинне навчання у соціологічному аналізі

Аналітичне завдання:

Проаналізуй, як алгоритм класифікації (наприклад, дерева рішень або Random Forest) може бути використаний для передбачення політичних уподобань респондентів на основі соціодемографічних змінних. Оціни точність моделі та поясни, які змінні є найважливішими для прогнозу.

Тема 11. Текстовий аналіз та робота з великими даними

Аналітичне завдання:

Здійсни частотний аналіз текстів соціальних мереж на тему “освіта в Україні”. Побудуй словесну хмару та визнач 5 найуживаніших понять. Зроби висновки про тематику обговорень та домінантні оцінки. Оціни потенціал текстового аналізу в кількісній соціології.

Тема 12. Експериментальні методи в соціології

Аналітичне завдання:

Проаналізуй результати експерименту щодо впливу формулювання питань на відповіді респондентів (наприклад, позитивне vs. негативне формулювання). Побудуй порівняльну таблицю та оцінюй різницю у відповідях. Зроби висновки щодо важливості дизайну інструменту опитування.

Тема 13. Робота з соціологічними базами даних та автоматизація аналізу**Аналітичне завдання:**

Скористайся відкритою соціологічною базою даних (наприклад, ESS, WVS або SurveyMonkey) — обери одну змінну (наприклад, “довіра до поліції”) та побудуй її розподіл за країнами або регіонами. Застосуй інструменти автоматичного аналізу (Excel, SPSS, R або Python) і коротко опиши процес та результати.

КРИТИЧНО-МИСЛЕННЄВЕ ЗАВДАННЯ**Тема 7. Байєсівські методи у кількісній соціології****Критично-мисленнєве завдання:**

Чи справді байєсівський підхід є більш гнучким за класичний? Проаналізуй переваги і ризики введення апріорних знань у модель. Аргументовано вислови свою думку: чи можуть байєсівські методи спотворювати об’єктивність соціологічного дослідження?

Тема 8. Лонгітюдні дослідження та аналіз панельних даних**Критично-мисленнєве завдання:**

Чи можна вважати дані лонгітюдного дослідження більш надійними, ніж результати одноразового опитування? Вислови аргументовану позицію щодо того, коли саме лонгітюд може дати хибні висновки (наприклад, через відсів учасників).

Тема 9. Структурне моделювання та латентні змінні**Критично-мисленнєве завдання:**

Чи є ризик маніпуляцій під час побудови моделей з латентними змінними? Розміркуй, як сильно інтерпретація залежить від дослідника і його “бачення” структури. Чи можна довіряти висновкам, якщо частина змінних не спостерігається безпосередньо?

Тема 10. Машинне навчання у соціологічному аналізі**Критично-мисленнєве завдання:**

Чи може машинне навчання “заміщати” соціолога в аналізі поведінки? Обґрунтуй, чому (або чому ні) алгоритми не завжди підходять для інтерпретації складних соціальних явищ. Наведи приклад, коли алгоритм може дати хибний або спрощений результат.

Тема 11. Текстовий аналіз та робота з великими даними**Критично-мисленнєве завдання:**

Чи можна вважати аналіз “великого тексту” (наприклад, коментарів у соцмережах) репрезентативним? Вислови думку щодо надійності таких джерел та ризиків інтерпретації (боти, спотворення тематики, мовні нюанси).

Тема 12. Експериментальні методи в соціології**Критично-мисленнєве завдання:**

Чи етично використовувати соціальні експерименти без попередження учасників (наприклад, у соцмережах)? Вислови позицію щодо меж допустимого в експериментальних дослідженнях у соціології.

Тема 13. Робота з соціологічними базами даних та автоматизація аналізу

Критично-мисленнєве завдання:

Чи може автоматизація соціологічного аналізу призвести до втрати глибини дослідження? Обґрунтуй, коли "ручна" аналітика є ціннішою, ніж швидкий аналіз через програму.

ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ**Тема 7. Байєсівські методи у кількісній соціології****Критично-мисленнєве завдання:****Дослідницьке завдання:**

Проведи міні-дослідження, у якому за допомогою умовних апріорних даних та нової інформації оновиш ймовірність певної соціальної установки (наприклад, підтримки реформи освіти). Обґрунтуй вибір апріорного припущення та проаналізуй, як змінюється результат після врахування нових даних.

Тема 8. Лонгitudні дослідження та аналіз панельних даних**Дослідницьке завдання:**

Склади макет лонгitudного дослідження (мінімум 3 хвили) на тему зміни життєвих цінностей студентів. Опиши вибірку, сформулюй запитання, змодельуй очікувані зміни та зроби гіпотези щодо соціальних чинників впливу.

Тема 9. Структурне моделювання та латентні змінні**Дослідницьке завдання:**

Розроби модель із латентною змінною (наприклад, «соціальна ізоляція») на основі 3–4 спостережуваних показників. Побудуй структурну модель у вигляді схеми, поясни взаємозв'язки та гіпотези, які ти хочеш перевірити в реальному дослідженні.

Тема 10. Машинне навчання у соціологічному аналізі**Дослідницьке завдання:**

Збери або змодельуй невеликий масив даних (наприклад, 20–30 умовних респондентів із характеристиками: вік, освіта, ЗМІ, політичні погляди) і навчи простий класифікатор (дерево рішень) для прогнозування ставлення до громадських ініціатив. Поясни, які змінні стали ключовими.

Тема 11. Текстовий аналіз та робота з великими даними**Дослідницьке завдання:**

Збери 20–30 коментарів з відкритого джерела (форум, Telegram, соцмережі) на соціальну тему (наприклад, ставлення до медреформи). Проведи ручний частотний аналіз ключових слів, класифікуй коментарі за тональністю (позитив, нейтраль, негатив), сформулюй загальну картину.

Тема 12. Експериментальні методи в соціології**Дослідницьке завдання:**

Розроби план простого соціального експерименту (наприклад, зміна формулювання запитання в анкеті) для перевірки впливу на відповіді. Склади 2 варіанти запитань, змодельуй очікувані результати та запропонуй, як перевірити статистичну значущість відмінностей.

Тема 13. Робота з соціологічними базами даних та автоматизація аналізу

Дослідницьке завдання:

Обери один з відкритих масивів соціологічних даних (наприклад, **European Social Survey**, **World Values Survey**). Завантаж дані, обери дві змінні — **вік** та **рівень задоволеності якістю охорони здоров'я**. Побудуй крос-таблицю для аналізу залежності між цими змінними. Автоматизуй підрахунок часток та зроби висновки про те, як змінюється сприйняття медичних послуг у різних вікових групах.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Що таке змінна у кількісній соціології?
2. Які типи змінних існують (номінальна, порядкова, інтервальна, відносна)?
3. Що таке генеральна сукупність і вибірка?
4. Що таке репрезентативність?
5. Як розраховується середнє, мода та медіана?
6. Що таке варіаційний ряд?
7. Як вимірюється розсіювання (дисперсія, стандартне відхилення)?
8. У чому різниця між варіацією і варіативністю?
9. Як будується гістограма?
10. Що таке нормальний розподіл?
11. Що таке стандартна похибка?
12. Яка мета описової статистики?
13. Яка мета інференційної статистики?
14. Що таке довірчий інтервал?
15. Як визначити значущість результатів?
16. Що таке кореляція?
17. Які є типи кореляції?
18. Як інтерпретувати коефіцієнт кореляції Пірсона?
19. У чому різниця між кореляцією і причинністю?
20. Що таке мультиколінеарність?
21. Які види регресійного аналізу існують?
22. Як побудувати лінійну регресійну модель?
23. Що таке R^2 (коефіцієнт детермінації)?
24. Що означає β -коефіцієнт у регресії?
25. Що таке залишки (residuals) у регресії?

26. Як перевірити гіпотези у регресійному аналізі?
27. У яких випадках використовують логістичну регресію?
28. Як інтерпретуються odds ratio у логістичній регресії?
29. Як регресія допомагає передбачати соціальні явища?
30. Які є обмеження регресійного аналізу?
31. Що таке крос-табуляція?
32. Як інтерпретувати зв'язки у таблицях спряженості?
33. Що таке χ^2 -критерій?
34. У чому суть дисперсійного аналізу (ANOVA)?
35. Коли застосовується t-тест?
36. У чому різниця між t-тестом для залежних та незалежних вибірок?
37. Що таке факторний аналіз?
38. Для чого використовують кластерний аналіз?
39. Що таке головні компоненти (PCA)?
40. Як визначити кількість факторів у факторному аналізі?
41. Що таке дендрограма?
42. Як інтерпретувати результат кластеризації?
43. Що таке MANOVA і коли її використовують?
44. Що таке дискримінантний аналіз?
45. Як оцінити якість класифікації?
46. Що таке байєсівська ймовірність?
47. У чому різниця між частотним і байєсівським підходами?
48. Що таке апіорна і апостеріорна ймовірність?
49. Які сфери соціології особливо виграють від байєсівського аналізу?
50. Які недоліки має байєсівський підхід?
51. Що таке байєсівські мережі?
52. Як інтерпретувати результати байєсівської моделі?
53. Що таке лонгітюдне дослідження?
54. Що таке панельні дані?
55. Які переваги має лонгітюд у порівнянні з перехресним дослідженням?
56. Що таке ефекти часу в панельному аналізі?

57. Як боротися з проблемою вибуття респондентів у лонгітюді?
58. Які моделі використовуються для аналізу панельних даних?
59. Що таке фіксовані та випадкові ефекти?
60. Як лонгітюдні дослідження впливають на перевірку гіпотез?
61. Що таке латентна змінна?
62. Як вимірюються латентні конструкти?
63. Що таке структурне моделювання (SEM)?
64. Які компоненти містить SEM?
65. Яка роль факторного аналізу у SEM?
66. Що таке goodness-of-fit у структурному моделюванні?
67. Як інтерпретуються шляхи (paths) у моделі?
68. Що таке модель медіації?
69. Яка різниця між медіацією та модерацією?
70. Коли SEM доцільніше за регресійний аналіз?
71. Що таке машинне навчання?
72. Які є основні алгоритми класифікації?
73. У чому суть дерева рішень?
74. Що таке Random Forest?
75. Що таке метод опорних векторів (SVM)?
76. Що таке навчальна вибірка і тестова вибірка?
77. Як оцінюється точність моделі?
78. У чому відмінність машинного навчання від традиційної статистики?
79. Як застосовується машинне навчання в соціології?
80. Які етичні питання виникають у застосуванні ML до соціальних даних?
81. Що таке контент-аналіз?
82. Як проводиться частотний аналіз тексту?
83. Що таке тематичне моделювання (topic modeling)?
84. Як створюється словесна хмара?
85. Що таке sentiment analysis?
86. Які інструменти використовують для аналізу тексту (наприклад, NVivo, Python)?
87. Як інтерпретуються результати текстового аналізу?

88. Які виклики постають при роботі з великими текстовими масивами?
89. Що таке соціальний експеримент?
90. Які є типи експериментів (лабораторні, польові, онлайн)?
91. Що таке контрольна та експериментальна групи?
92. Як забезпечити валідність експерименту?
93. Які етичні норми слід враховувати?
94. Які міжнародні бази даних найчастіше використовуються в соціології?
95. Що таке змінна в SPSS ?
96. Як проводиться імпорт та обробка соціологічних даних?
97. Які типи візуалізацій корисні в аналізі (графіки, heatmap, boxplot)?
98. Як уникнути помилок у інтерпретації кількісних результатів?
99. У чому полягає відповідальність соціолога за аналітичні висновки?
100. Які обмеження мають кількісні методи у вивченні складних соціальних явищ?

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	Проблемний виклад, пояснення, кейс-стаді, аналітичний метод, порівняльний метод, фасилітована дискусія, метод історичних паралелей, створення ситуацій пізнавальної новизни, робота з відкритими базами даних, використання цифрових інструментів (SPSS, Excel)	Підсумковий контроль: оцінювання аналітичного звіту, оцінювання правильності інтерпретацій та висновків, усне опитування або захист результатів, оцінювання аргументованості позиції, оцінювання участі у фасилітованій дискусії, оцінювання есе або рефлексії, оцінювання результатів аналізу даних (таблиці, графіки, моделі), захист дослідницького звіту або міні-проєкту, оцінювання презентації результатів дослідження, оцінювання вирішення ситуації (усно або письмово), оцінювання

		практико-орієнтованої відповіді, оцінювання участі в роботі в групі / дискусії, оцінювання есе / презентації / візуальної схеми, оцінювання оригінальності ідей та глибини осмислення, захист творчої роботи або її демонстрація, оцінювання виконаного проєкту (зміст, оформлення, цілісність), оцінювання командної взаємодії (якщо командне), публічний захист проєкту або самопрезентація результатів.
РН07. Вміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі пошуку, збору та аналізу соціологічної інформації.	Онлайн-ресурси та бази даних, соціальні мережі та форуми, програмне забезпечення для обробки даних, візуалізація даних	Підсумковий контроль: Аналітичне завдання, критично-мисленнєве завдання, дослідницьке завдання, кейс-завдання, творче завдання, проєктне завдання
РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	Критичний аналіз літератури, порівняльний аналіз, дискусійні платформи, написання аналітичних есе	Підсумковий контроль: Аналітичне завдання, критично-мисленнєве завдання, дослідницьке завдання, кейс-завдання, творче завдання, проєктне завдання
РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів й базових комп'ютерних програм обробки емпіричних даних.	Кількісні методи, якісні методи, робота з базами даних, візуалізація даних	Підсумковий контроль: Аналітичне завдання, критично-мисленнєве завдання, дослідницьке завдання, кейс-завдання, творче завдання, проєктне завдання
РН11. Використовувати базові та альтернативні типи вибірових соціологічних досліджень.	Базові вибірові методи, альтернативні підходи, статистичне моделювання, практичні кейси	Підсумковий контроль: Практичний аналіз, обговорення результатів, статистичне завдання, ситуативне завдання, візуаліційний проєкт

РН12. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.	Підготовка наукових доповідей, презентація PowerPoint та Google Slides, інфографіка та візуалізація даних, відеопрезентація, публічні виступи та дискусії, статті та блоги, спрощення пояснення для нефахівців	Підсумковий контроль: підготовка мультимедійної презентації, оцінка комунікативних навичок, візуалізаційний проєкт, дискусійна панель, публікаційна активність
РН13. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога	Ознайомлення з етичними кодексами, аналіз кейсів, робота з персональними даними, розгляд маніпуляцій у дослідженнях, рольові ігри, етична експертиза досліджень, дискусійні клуби	Підсумковий контроль: етичний аналіз дослідження, обговорення кейсів, розробка кодексу етики, тестування знань, дебати на тему етики
РН14. Аналізувати статистичні дані, суспільні рухи, організації, використовуючи теоретичний потенціал парадигм колективної поведінки, мобілізації ресурсів, ідентичності.	Аналіз статистичних даних, кейс-аналіз суспільних рухів, методологія соціальних досліджень, теоретичні дискусії, групові дослідницькі проєкти, моделювання процесів мобілізації, контент-аналіз	Підсумковий контроль: дослідницький звіт, презентація аналітичних висновків, критичний аналіз наукової літератури, статистичний аналіз кейсу, участь у дискусіях
РН 15. Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері аналітичної діяльності або навчання.	Ознайомлення з принципами академічної доброчесності, розбір етичних кейсів, навчання роботи з джерелами, використання антиплагіатних систем, обговорення стандартів дослідницької етики, самостійні дослідницькі завдання, рецензування робіт колег	Підсумковий контроль: Есе на тему академічної доброчесності, практичне завдання з коректного цитування, публічний захист індивідуального проєкту, тест на знання академічних стандартів, аналіз реальних кейсів порушень

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/08_Organizatsiya-osvit-protsesu_28.01.2025.pdf та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» [28_balno-nakop-systema-otsinyuvannya_28.06.2024.pdf](https://mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/08_Balno-nakop-systema-otsinyuvannya_28.06.2024.pdf)

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, раліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента		
Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):	
	- Розв'язання кейсів з аналізу соціологічних досліджень. - Написання есе про значення вибіркового методу в соціології.	10
	- Розв'язання задач на побудову простої випадкової вибірки. - Виконання вправ на оцінку репрезентативності вибірки.	5
	Розробіть вибірку для соціологічного дослідження на тему "Ставлення молоді до дистанційного навчання у закладах вищої освіти", обґрунтуйте вибір методу та оцініть її репрезентативність.	5
	Оцініть якість вибірки в дослідженні "Рівень задоволеності студентів якістю навчання", проведеного методом механічного відбору, виявивши похибки та запропонувавши шляхи їх мінімізації.	10
	Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):	
	КЕЙС-ЗАВДАННЯ/АНАЛІТИЧНЕ ЗАВДАННЯ	10
	ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ/КРИТИЧНО-МИСЛЕННЄВЕ ЗАВДАННЯ	10
	ПРОЄКТНЕ ЗАВДАННЯ/ДОСЛІДНИЦЬКЕ ЗАВДАННЯ	10
	Разом	
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)	
	Загальний бал (максимальний бал – 100)	

Оцінювання видів навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення
Практико-орієнтовані завдання	Максимально 4 балів: – 4 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 3 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 2 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено достатній аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-бал – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Практико-орієнтовані завдання	Максимально 3 балів: – 3 балів – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, – 2 бали – завдання виконано згідно вимог, зміст відповідає темі, представлено широкий аналіз проблеми, але є деякі недоліки у тексті, – 1-бал – зміст не відповідає темі, є багато недоліків, невідповідність вимогам щодо оформлення, плагіат. 0 балів – відповідь відсутня
Самостійна робота	Максимально 5 балів: – 5 балів – завдання виконано правильно і якісно, виявлено вміння студента застосовувати, творчо використовувати психологічні знання на практиці, пов'язані з особливостями і засобами психологічної діяльності. Здобувач демонструє навички ефективної взаємодії, аргументує, переконує, приймає рішення, логічно формулює думку, відстоює власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 4 бали – завдання виконані в основному правильно, але неповно. В ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, аналізує, аргументує, логічно формулює, демонструє приклади, роблячи вибір, намагається, але не завжди вміє відстояти власну позицію у процесі вирішення фахових завдань. – 3 бали – завдання виконані неповно та на низькому рівні. У ході виконання завдань допускалися помилки, використані не всі необхідні методи аналізу та узагальнення матеріалу. Здобувач демонструє навички взаємодії, обговорює, формулює, демонструє думку, роблячи вибір, не завжди вміє переконати, відстояти власну, віддають перевагу позиції інших у процесі вирішення фахових завдань. – 1-2 бали – завдання виконані неповно з помилками. Здобувач розглядає, розпізнає, описує в загальних рисах, але не визначає зв'язки між закономірностями, особливостями розвитку і функціонуванням психічних явищ в

	контексті професійних завдань. – 0 балів – відповідь відсутня
--	--

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є письмовий **екзамен**, на його складання надається 40 балів. Екзамен включає 2 теоретичні питання (максимально оцінюється в 10 балів), практичне завдання (максимально оцінюється в 10 балів) та 20 тестових завдань (по 0,5 бали за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26

Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C	Добре	
64-73	D	Задовільно	
60-63	E	Задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzdz>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Афанасьєва Л. В., Букрєєва І. В., Глебова Н. І., Глинська Л. Ф., Семікін М. О., Склярів Р. В., Цюрупа М. В., Чичановський І. О. Методологія та методи збору, аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ФОП Однорог Т. В., 2024. 530 с.
2. Афанасьєва Л. В., Букрєєва І. В., Глебова Н. І., Глинська Л. Ф., Склярів Р. В., Цюрупа М. В., Чичановський І. О. Інноваційні соціологічні технології муніципальної політики: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ФОП Однорог Т. В., 2024. 126 с.
3. Балановський Я. М. Соціологія: організація емпіричного дослідження. Умань: Візаві, 2019. 470 с.
4. Богдан О. Що варто знати про соціологію і соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. Київ: Дух і Літера, 2015. 380 с.
5. Гоблик В. В. Прикладна соціологія: логістика і методи дослідження: навчальний посібник. Мукачево: РВВ МДУ, 2021. 108 с.
6. Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності / [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи, С. Дембіцького. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 405 с.
7. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: навчальний посібник. Київ: Наук. думка, 2016. 232 с.
8. Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 342 с.
9. Сальнікова С. А. Вибірка у соціологічному дослідженні: підручник. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 252 с.
10. Сучасні методики контент-аналізу: навчальний посібник / за заг. ред. Н. Костенко, К. Батаєвої, В. Іванова. Київ: Кондор, 2018. 256 с.
11. King N. et al. Interviews in Qualitative Research. Second Edition. Sage Publications, 2019.
12. Merriam S. B. Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation. San Francisco: Jossey-Bass, 2016.

Допоміжна література

13. Досвід Cedoss: соціальні дослідження для суспільних трансформацій. Київ: Аналітичний центр Cedoss, 2021. 120 с.
14. Коблянська І., Костецька І. Сприяння розвитку емпіричних академічних досліджень в Україні: навчально-методичні матеріали. 2023. 124 с.
15. Кодекс професійної етики соціолога. Затверджений П'ятим з'їздом Соціологічної асоціації України. 20 травня 2004 року. Київ. [Електронний ресурс]. URL: http://megalib.com.ua/content/2833_Kodeks_profesiinoi_etiki_sociologa.html
16. Любчук В. В. Якісні методи в соціологічних дослідженнях: методичні рекомендації для здобувачів освіти спеціальності «Соціологія». Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2023. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi78/0057814.pdf>

17. Соціологія: хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т. 1. Львів: Львів ДУВС, 2019. [Електронний ресурс]. URL: [http://dspace.lvduvs.edu.ua/...](http://dspace.lvduvs.edu.ua/)
18. Соціологія: терміни і поняття. Навчальний словник-довідник / Заг. ред. В. М. Пічі. Львів: Новий світ-2000, 2018. 658 с.
19. Паніотто В. Майбутнє методів соціологічних досліджень. Соціологія майбутнього і майбутнє соціології в XXI столітті. Матеріали XII Міжнародних соціологічних читань пам'яті Наталії Паніної та Мирослава Поповича / За наук. ред. Є. І. Головахи, О. О. Максименко. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. С. 49–65.
20. Панченко Л. Ф. До питання використання кількісних методів у дослідженнях конфліктів. Вісник НТУ України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право. 2018. № 3 (39). С. 21–27.
21. Переверзєв О. С. Сучасні практики використання новітніх неопитувальних методів збору даних у соціології. Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки. 2017. Т. 196. С. 19–24.
22. Профатілова Л. Г. Можливості застосування комп'ютерних програм для аналізу якісних даних. IV Конгрес САУ «Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві». Тези доповідей. Харків, 28–29 жовтня 2021 р. С. 498–500.
23. Українське суспільство в умовах війни. 2022: Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.
24. Strijker D., Bosworth G., Bouter G. Research methods in rural studies: Qualitative, quantitative and mixed methods. Journal of Rural Studies. 2020. Vol. 78. P. 262–270. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.06.007>.

Електронні ресурси

1. Архів журналу «Соціологія: теорія, методи, маркетинг» [Електронний ресурс]. URL: <http://stmm.in.ua/archive/>.
2. Інститут соціології НАН України [Електронний ресурс]. URL: <http://i-soc.com.ua/>
3. Бекешкіна І. Е. *Підготовка підсумкових документів за результатами соціологічних досліджень* [Електронний ресурс]. URL: <http://library.socosvita.kiev.ua/nmk/131.pdf>
4. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. URL: <https://www.kiis.com.ua/>
5. Соціологічна асоціація України [Електронний ресурс]. URL: <http://www.sau.kiev.ua/>
6. Соціологічна група «Рейтинг» [Електронний ресурс]. URL: <http://ratinggroup.ua/>
7. Соціологія та соціальні дослідження: що, як, навіщо? Онлайн-курс на платформі Prometheus [Електронний ресурс]. URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/SOC101/2015_T1/about
8. Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка [Електронний ресурс]. URL: <http://www.uisr.org.ua/>
9. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва [Електронний ресурс]. URL: <https://dif.org.ua/>
10. Центр Разумкова [Електронний ресурс]. URL: <http://razumkov.org.ua/>
11. Центр «Соціальний моніторинг» [Електронний ресурс]. URL: <https://smc.org.ua>

12. International Sociology: SAGE Journals [Електронний ресурс]. URL: <https://journals.sagepub.com/home/iss>
13. Social Research Methods and Design (29 навчальних відео) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLirEzjoHKvxaX8zZuFUSAi4jdukeexwx>
14. SOCIS: Центр соціальних та маркетингових досліджень [Електронний ресурс]. URL: <http://socis.kiev.ua/ua/>
15. Sociology - Strategy Videos (7 навчальних відео) [Електронний ресурс]. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLYSuG-KZy7JAX8zBJxvvn2N55WpAN02>
16. dfn.mdpu.org.ua. [Електронний ресурс]. URL: <http://dfn.mdpu.org.ua/>.
17. eprints.mdpu.org.ua. [Електронний ресурс]. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/>.
18. Бібліотека МДПУ. [Електронний ресурс]. URL: <http://library.mdpu.org.ua/>.
19. Веб-ресурс МДПУ. [Електронний ресурс]. URL: <http://ver.mdpu.org.ua/>.

Нормативно-правові документи: <https://fim.mdpu.org.ua/fakultet-informatiki-matematiki-ta/kafedra-sotsiologiyi/normatyvno-pravova-baza/>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Афанасьєва Л.В., Букрєєва І.В., Глебова Н.І., Глинська Л.Ф., Семікін М.О., Складар Р.В., Цюрупа М.В, Чичановський І.О. Методологія та методи збору, аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації. навчально-методичний посібник. м.Запоріжжя, ФОП Однорог Т.В., 2024 р. 530 с.
2. Афанасьєва Л.В., Букрєєва І.В. Глебова Н.І, Глинська Л.Ф., Складар Р.В., Цюрупа М.В, Чичановський І.О. Інноваційні соціологічні технології муніципальної політики. Навчально-методичний посібник. м.Запоріжжя, ФОП Однорог Т.В., 2024 р. 126 с.
3. Соціологічні маркери інтеркультурного картування Мелітополя / авт. колектив: Л. Афанасьєва, А. Орлов [ті ін.]; за заг. ред. Л. Афанасьєвої. Мелітополь, 2020. – 63 с.
4. Стратегічна дорожня карта щодо впровадження політики «Місто, що навчається» / авт. колектив: Л. Афанасьєва, І. Єфіменко, А. Орлов та ін.; за заг. ред. Л. Афанасьєвої. Мелітополь: PA Wizard, 2018. – 60 с.
5. Підготовка підсумкових документів дослідження. Навчально-методичний посібник /уклад.: Афанасьєва Л.В., Букрєєва І.В., Глебова Н.І., Глинська Л.Ф. Мелітополь, 2019. 138 С.
6. Звіт за результатами контент-аналізу, фокус-групових дискусій та глибинних інтерв'ю в рамках реалізації проєкту за підтримки Ради Європи «Етнічні спільноти і спільність: запорука громадської активності та довіри». Мелітопольська міська рада, Центр соціологічних досліджень Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького, Мелітополь. Запоріжжя, 2023, 114 с. <https://fsusgum.mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2024/10/zvit-proyekt-kontent-fokus-grupy.pdf>

7. Звіт результатів соціологічного дослідження «Дім там, де ми разом» в рамках Проєкту РЄ «Підтримка реформування законодавчої бази щодо національних меншин та зміцнення стійкості національних меншин і ромів в Україні», Київ. Запоріжжя, 2024 р., 72 с.
<https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1J0RM0jBgcx1607bS0anZeVymAQIEUwa9>

8. Afanasieva, L., Bukrieieva, I., Glyns'ka, L., Orlov, A., & Hlebova, N. Intercultural City in the Context of a Polyethnic Community Governing. Journal of History Culture and Art Research, (ISSN: 2147-0626). Vol. 9, No. 2, June 2020, с. 195-206. (Web of Science)

9. L Afanasieva, I Bukrieieva, N Hlebova, L Glyns' ka, Semikin, M. Family roles of roma and ways to overcome its socio-cultural isolation. Journal of History Culture and Art Research (ISSN: 2147-0626). Vol. 9, No. 3, September 2020, с. 288-296. (Web of Science)

10. Afanasieva, L., Bukrieieva, I., Glyns'ka, L., Hlebova, N., Oleksenko, R. Sociocultural integration of meskhetian turks in the context of inter-ethnic cooperation. Amazonia. Investiga. (ISSN 2322-6307). Volume 10 - Issue 38: 234-244 / February, 2021. (Web of Science)